

Yttrande avseende remiss av EU-kommissionens meddelande om EU:s kommande klimatmål för 2040 (COM(2024)63)

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) tackar för möjligheten att yttra sig över rubricerat förslag och vill lämna följande synpunkter. Innan vi beskriver våra synpunkter på målsättning- och åtgärder i förslaget vill vi presentera LRFs syn på lantbrukets gröna omställning och klimatambitioner.

LRF är positiva till EU-kommissionens mål om en klimatneutral ekonomi till 2050 i enlighet med Parisavtalet. Lantbrukare och skogsägare är bland de första som påverkas av klimatförändringar. Lant- och skogsbruket är en stor del av lösningen till att uppfylla dessa mål. Våra sektorer producerar livsmedel, biomassa, fibrer och andra produkter som kan ersätta fossila produkter och bidra till en cirkulär bioekonomi. Dessutom kan vi samtidigt som vi producerar även lagra in koldioxid i marken som brukas och biomassan som produceras.

Men för att vi ska kunna producera allt detta behöver vi se den trippla planetära krisen i sin helhet: klimat, biologisk mångfald och miljö kan inte hanteras i stuprör och inte heller hanteras separat från ekonomisk eller social hållbarhet. Prioriteringen bör ligga i att fasa ut fossila produkter och att ställa om till en cirkulär bioekonomi – här sitter lantbrukare och skogsägare på både resurser och lösningar.

Vi har i Norden 16 skördar kvar till 2040. Därtill är det år med förväntat extremväder och ojämn väderlek. Vi har möjligheter att minska utsläppen men då måste vi fokusera på våra möjligheter inom den gröna sektorn. Vi har inte tid med något annat. Därmed behöver de lösningar som presenteras i lagstiftning och policy leda till förenklade regelverk där inte administration blir ett hinder för att genomföra åtgärder. LRF publicerade i december 2023 rapporten ”Kostnader för jordbrukets gröna omställning¹”. I den presenterar vi åtgärder som vi kan genomföra i Sverige för att nå mål för både klimat och biologisk mångfald. Men vi behöver stöd, incitament och finansiering. Istället borde det satsas mer resurser på att skapa incitament och politiska system för lantbrukare att utnyttja ny och befintlig teknik och metoder för att minska utsläppen, men detta måste anpassas utifrån varje lantbruks naturliga förutsättningar och på företagets konkurrenskraft. Det finns vidare ett stort behov av forskning och innovation gällande exempelvis växtförädlingstekniker, fossilfria arbetsmaskiner, precisionsmetoder och foder med låg klimatpåverkan. Som en sista inledande kommentar vill vi även belysa att vi inte ser att koldioxidneutralitet bör beräknas på gårdsnivå, samt att klimatmålen bör kopplas till målen i livsmedelsstrategin.

¹ Lantbrukarnas Riksförbund. 2023. *Kostnader för jordbrukets gröna omställning*. <https://www.lrf.se/las-mer/kostnader-for-jordbrukets-grona-omstallning/>

Lantbrukets biogena utsläpp bör ställas mot värdet av de livsmedel och biomassa som produceras. Även måttet utsläpp per produkt är viktigt samt risken för utsläppsläckage. En stark livsmedelsproduktion, hög självförsörjningsgrad och beredskap inte får riskera bli en målkonflikt med klimatfrågan.

Vi har valt att i remissvaret fokusera på klimatmålen för 2040 varför vi avstår från att kommentera meddelandet om industriell koldioxidförvaring.

Här presenteras LRF sammanfattande synpunkter på 2040 målet därefter görs fördjupningar för olika punkter:

- Det kommer att krävas ekonomiska incitament och en diskussion om hur kostnaderna för omställningen ska finansieras för att klara utsläppsminskningar i lantbruket med en bibehållen produktion av livsmedel och biomassa.
- Det är viktigt att erkänna det kunskapsunderskott som finns gällande den potential till utsläppsminskning som finns i det produktiva lantbruket och dessa biogena utsläpp. Vi behöver först fokusera på att minska de fossila utsläppen.
- LRF anser inte att kommissionen bör sätta ett sektorspecifikt mål för lantbrukssektorn.
- Lant- och skogsbrukets förmåga att binda in kol i produktiva system och varor behöver erkännas ekonomiskt.
- Vi behöver ett gediget ramverk och klimatmål som kombinerar ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet för att det ska vara genomförbart och långsiktigt hållbart.
- Utformningen av marknadsbaserade system och fördelningen av kostnaderna för lantbrukets gröna omställning behöver ske i dialog med näringen. Ett värdekedjebaserat tillvägagångssätt behöver tydligt ta hänsyn till konsekvenser på gårdsnivå, så som administrativ börda, fördelning av kostnader och en ökade krav från andra aktörer.
- Vi uppskattar att kommissionen i sitt meddelande erkänner vikten av en fungerande bioekonomi för att möjliggöra omställningen ifrån en fossilbaserad ekonomi. Det är viktigt att ha substitutionseffekten i åtanke när skogens klimatnytta diskuteras.
- Ett aktivt skogsbruk är avgörande för att minska utsläppen från fossila produkter och öka kolsänkan i växande skog. Skogarna behöver vara friska och växtkraftiga. Familjeskogsbruken måste känna trygghet i skötsel och förvaltning av sina skogar. Samhällets signaler till skogsägare är viktiga för att skapa drivkraft. Det är också viktigt att det finns en betalningsvilja för produkter som är bra för klimat och miljö.

Marknadsbaserade system för att nå utsläppsminskningar

När det gäller marknadsbaserade system för att minska utsläppen inom lant- och skogsbruket så är det något vi gärna har en dialog kring och där vi vill se lösningar på frivillig basis som ger mervärden till produktionen, samt tar hänsyn till den kolinlagring som sker. Vi har i nuläget inte tillgång till detaljerad information om hur marknadsbaserat system för utsläppsminskningar ska se ut varför vi önskar återkomma med åsikter kring detta när vi har tydligare förslag att ta ställning till. Vidare anser LRF att osäkerheten i rapportering och mätning av biogena utsläpp, samt kunskapsunderskottet gällande vilka metoder som är kostnadseffektiva gör att systemen

främst bör fokusera på de fossila utsläppen. Mer satsningar behövs på forskning och utredningar av vilka åtgärder som kostnadseffektivt minskar utsläppen samtidigt som Sveriges livsmedelsproduktion stärks.

Genomgripande anser vi att fokus oavsett system bör vara att lantbrukets gröna omställning inte blir en ekonomisk last för lantbrukare utan leder till god lönsamhet på gårdsnivå. Det behöver därmed säkerställas att betalning för mervärden, ersättningar, kompensation eller stöd når producenterna. LRF ser, utifrån vår rapport om kostnader för jordbrukets gröna omställning, att vi både nationellt och inom EU behöver ha en dialog om hur dessa kostnader bör fördelas. Marknadsbaserade system kan vara ett alternativ, men vi vill vara tydliga med att vi redan idag ser att marknaden har utmaningar i att bära kostnaderna för de mervärden som lantbruk och skogsbruk genererar. För den enskilde lantbrukaren kan systemen förutom ökade kostnader leda till en hög administrativ börda och kravställande från andra aktörer. Vi uppskattar därför att kommissionen tillsätter en taskforce för att diskutera hur marknadsbaserade system kan stödja lantbrukets väg till fossilfrihet. Vi ser däremot att det redan finns kommersiella initiativ för att minska utsläppen på marknaden, exempelvis i form av Arlas hållbarhetsersättning, Norrmejeriers Norrlogiskt, HK Scans gårdsinitiativ och Lantmännens Klimat & Natur. Vi bör lära av dessa exempel, bejaka dem och fortsätta dialogen kring hur marknadsbaserade system och ersättningar kan utvecklas tillsammans.

Genomförbarhet av kvantifierade mål

LRF är positiva till en hög klimatambition, även om en utsläppsminskning på 90% till 2040 innebär stora samhällsutmaningar som kommer att kräva investeringar och stöd till de sektorer där utsläppsminskningarna innebär stora kostnader för den enskilda företagaren. Diskussionen behöver därtill ta i beräkning inte bara utsläppen utan möjligheten till kolinlagring i det produktiva lantbruket.

För lantbrukets del visar konsekvensanalysen enligt Naturvårdsverket att den föreslagna målnivån innebär en minskning av utsläppen med 30% jämfört med 2005 års nivåer². Det är denna del vi kommer att fokusera på i vårt remissvar. Vi har vidare valt att komma med övergripande synpunkter i väntan på ett mer precist förslag och konkreta åtgärder. Vi behöver först beräkna potentialen för utsläppsminskning inom lantbruket, varför vi har valt att börja i det arbetet. Vår grundposition är att det finns möjligheter att minska utsläppen från lantbruket, med en bibehållen produktion och i enlighet med livsmedelsstrategin, men det kommer att kräva ekonomiska incitament och en diskussion om hur kostnaderna för omställningen ska finansieras.

LRF anser inte att kommissionen bör sätta ett sektorspecifikt mål för lantbrukssektorn, speciellt inte eftersom jämförelseåret för detta diskuterade sektorsmål varit annorlunda

² Naturvårdsverket. 2024-02-19. PM. Analys av Kommissionens meddelande *Att säkra vår framtid – Europas klimatmål till 2040 och vägen till klimatneutralitet senast 2050*. Ärendenr: NV-01705-24

än det övergripande målet. Vi har inom lantbruket i Sverige minskat utsläppen med 12% sedan 1990³. En minskning med 30% till 2040, enligt konsekvensanalysens beskrivningar av de olika målsättningarna i 2040-målen är därför en stor utmaning. Inom lantbruket arbetar vi med biologiska processer där utsläppen inte kan gå ner till noll. Vi ska minska våra utsläpp, och fokusera på de fossila, men vi behöver ha sektorns förutsättningar i åtanke. Därtill finns det en stor osäkerhet i rapportering och mätning av biogena utsläpp. Även om rapporteringssystem kan ge ökad precision kvarstår faktumet att utsläppen och även kolinlagringen varierar från år till år beroende på bland annat skördeutfall och väderförhållanden. Påverkan från externa faktorer och det faktum att lantbruket behöver balansera flertalet olika utsläppskällor, gör att sambandet mellan åtgärd och utsläpp inte fungerar på samma sätt som för fossila källor. Svårigheten att minska lantbrukets utsläpp är inte, som för fossila utsläpp, en fråga om kostnad. För lantbruket och de biogena utsläppen är det mer komplicerat.

Enligt konsekvensanalysen som ligger till grund för klimatmålen kommer lantbruket i EU att behöva minska sina utsläpp med 30%. Att ta bort sektorsmålet, men att samtidigt behålla den analysen ger väldigt splittrade signaler. Vi tror istället på att ha en dialog med näringen kring vilka åtgärder som faktiskt leder till kostnadseffektiva utsläppsminskningar, både på gårdsnivå och i hela livsmedelskedjan. Genom en åtgärdsbaserad approach, god kommunikation och en skälig ersättning för den klimat- och miljönytta som sker i lantbruket tror vi att vi kan minska utsläppen.

Metoder för utsläppsminskning inom lantbruket

En approach som ser till hela livsmedelskedjan behöver ha gården som fokus. I meddelandet förespråkar kommissionen en approach som tar in hela livsmedelskedjan. LRF tror att det är bra att se till hela kedjans utsläpp, men vill belysa att detta riskerar att främst leda till konsekvenser på gård. De åtgärder som presenteras i konsekvensanalysen sker på gårdsnivå, inte längre upp i livsmedelskedjan, och det är av yttersta vikt att lantbrukaren blir skäligt kompenserad för detta. En livsmedelskedjeapproach riskerar att skapa krav på bönder som man inte får ersättning för. Det behövs garantier på att lantbrukarna får de medel de behöver för att minska utsläppen, samt att det finns en lokal anpassning och frivillighet i vilka åtgärder som implementeras. Därför efterfrågar vi ordentliga konsekvensanalyser även för försörjningsförmåga, påverkan på gårdsnivå, socioekonomiska effekter etc. Dessa konsekvensanalyser bör även se till vår nationella livsmedelsstrategi och självförsörjningsmål.

Kommissionen presenterar i sin konsekvensanalys en rad åtgärder för att minska de biogena utsläppen inom lantbruket, med fokus på djurhållning och gödselhantering. Som en kommentar till dessa åtgärder vill vi lyfta LRFs rapport om kostnaderna för

³ Naturvårdsverket. 2024. *Jordbruk, utsläpp av växthusgaser*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-jordbruk/>

jordbrukets gröna omställning⁴. Det finns åtgärder som vi kan implementera i Sverige, men det saknas incitament, stöd och ersättning för kostnader för att dessa ska kunna genomföras. För att ge praktisk möjlighet till omställning bör kompensationen för åtgärder företrädesvis inte enbart ersätta kostnader utan även ge ekonomiska incitament. Naturvårdsverket har i sin analys av kommunikationen presenterat ett målscenario med en minskning av utsläppen hos det svenska lantbruket med 25%, genom ny och befintlig teknik samt metoder som inte ska påverka produktionsinriktning. Vi har gärna en fortsatt diskussion kring hur vi ser på de olika åtgärdernas potential till utsläppsminskning och genomförbarhet, samt vad som är ett rimligt mål för lantbrukets utsläppsminskning. Vidare så anser vi att ett förslag från kommissionen inte bör fästas vid specifika modeord eller produktionsinriktningar utan i så fall ska erbjuda en bredd av åtgärder som går att implementera inom hela sektorn.

Kolinlagring i skog

Vi uppskattar att kommissionen i sitt meddelande erkänner vikten av bioekonomi för omställningen ifrån en fossilbaserad ekonomi. Hållbart brukad skog kommer att spela en stor roll för möjligheterna att nå klimatmålen. Skogsbruket, likväl som lantbruk, är dock en sektor som behöver kunna planera långsiktigt och därmed behöver stabilitet och förutsägbara regelverk.

Vi vill poängtera att det är viktigt att skilja på kollager och kolinlagring. Störst kolinlagring har vi när skogen är sin aktiva tillväxtfas. Det är därför centralt att Europas skogar är friska, välskötta och att skador undviks. Det finns en risk att spara gammal skog som en stående kolsänka, speciellt med tanke på att klimatförändringarna riskerar att generera ökade skador.

Skogen och skogsbruket har en nyckelroll i klimatomställningen. Skogen bidrar på tre sätt. 1. Inlagring i biomassa och mark, 2. Lagring av kol i långlivade produkter, 3. Substitution av fossila produkter och energi. Den svenska skogen har de senaste 100 åren fördubblat sitt virkesförråd samtidigt som 6 miljarder kubikmeter virkesråvara har levererats till samhället. Det hade inte varit möjligt om inte markägare aktivt brukat sin skog med ett långsiktigt perspektiv.

Biobränslen

Vi ser positivt på att meddelandet om klimatmålen för 2040 erkänner vikten av bioekonomi och biobränslen, även om vi ser att även icke-avancerade biodrivmedel också har en viktig roll. För LULUCF-sänkans storlek måste man ha i åtanke att den inte per automatik är bättre ju större den är. I en tidigare rapport från EU-kommissionen sas att 380 miljoner ton var en gräns för när storleken på sänkan skulle ha negativa effekter på bioekonomin.

⁴ Lantbrukarnas Riksförbund. 2023. *Kostnader för jordbrukets gröna omställning*. <https://www.lrf.se/las-mer/kostnader-for-jordbrukets-grona-omstallning/>

Precis som i den svenska regeringens klimathandlingsplan pekar nu EU-kommissionen ut flyg och sjöfart ut som sektorer som behöver biobränslen. Vi får återigen påpeka att våra sektorer är svåra att elektrifiera i närtid men kan ställa om med hjälp av biobränslen, både gällande drivmedel och uppvärmning av ex växthus. Slutligen vill vi från LRF understryka vikten av dialog kring dessa komplexa frågor. Lantbruket ska minska utsläppen samtidigt som vi ska producera näringsrika livsmedel, biomassa, bioenergi och bidra till Sveriges och EUs beredskap. Vi behöver använda holistiska perspektiv och ha en kontinuerlig dialog, både nationellt och på EU-nivå för att lyckas med dessa mål. Därför vill vi specifikt understryka att vi välkomnar den påbörjade strategiska dialogen om lantbrukets framtid som pågår på EU-nivå och ser fram emot de faktiska resultaten från dialogen.

Vi tackar för möjligheten att dela våra synpunkter och ser fram emot en fortsatt dialog kring förslaget.

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Ulrika Dennerborg
Enhetschef Strategi och Samordning

Amanda Björksell
Näringspolitisk Rådgivare